Prof.dr. Dušan Strahinja

OSNOVNI PRAVCI STRATEGIJE DUGOROČNOG RAZVITKA OPĆINE CRIKVENICA

1. POLAZNE OSNOVE

Općina Crikvenica kao područje s evidentnim prirodnim pogodnostima (zemljopisni položaj, klimatski uvjeti i geološke odlike) svoj dosadašnji gospodarski razvitak ostvarivala je prvenstveno na temelju tih pogodnosti, a znatno manje korištenjem i ostalih resursa kao elemenata dugoročne strategije. Ništa manji utjecaj na njen razvoj imali su čimbenici užeg i šireg okruženja, a čini nam se da je taj dosadašnji razvitak bio najjače determiniran različitim sistemskim, političkim i ostalim ograničenjima, koja i nisu ostavljala dovoljno prostora za samostalan i ujednačen razvitak.

Umjesto da ostvaruje i određenu dinamiku rasta i razvoja, općina Crikvenica neprestano je bila izložena burnim promjenama uvjeta gospodarenja, koji su joj samo povremeno pogodovali. Sukladno s time, razvojni put joj je bio vrlo promjenljiv, s čestim "zaokretima", usponima i padovima. Općina Crikvenica nije po tome bila izuzetak, prije bismo mogli reći da je bila tipičan primjer turističkih općina ili područja koja su se razvijala više stihijski, pod utjecajem spomenutih sistemskih i političkih usmjerenja, ali svakako i u određenom skladu s porastom turističke potražnje na svjetskom i domaćem tržištu.

Da je turizam slovio kao odrednica razvitka, svjedoče nam izgrađeni turističko-ugostiteljski kapaciteti, posebno struktura udjela pojedinih djelatnosti u društvenom proizvodu 1988. godine.

Visok udio ugostiteljstva i turizma u društvenom proizvodu, kao i prateće trgovine, dokaz su da je općina Crikvenica izrazito turističko područje. Dijelom je njena orijentacija bila i u oblasti razvoja industrije i rudarstva, a udio ostalih djelatnosti mogli bismo gotovo zanemariti. Međutim, nezaobilazna je i konstatacija, usprkos skromnim udjelima u društvenom proizvodu, da su se na neki način razvijale i ostale djelatnosti, poput građevinarstva i šumarstva.

Osim opravdana nezadovoljstva visinom ostvarena društvenog proizvoda, razinom dostignuta standarda i uvjeta življenja, općina Crikvenica suočena je i s nekim značajnim problemima koji joj objektivno umanjuju razvojne šanse, ali dugoročno gledano mogu se prevladati. To su prije svega: problem neusklađenosti privredne strukture, neadekvatna prostorna i urbanistička rješenja, te ekološka situacija.

Struktura udjela djelatnosti u društvenom proizvodu 1982. godine

- indutrija i rudarstvo	14,7%
- poljoprivreda i ribarstvo	1,8%
- šumarstvo	4,1%
- građevinarstvo	3,9%
- promet i veze	3,2%
- trgovina	20,3%
- ugostiteljstvo i turizam	46,0%
- proizv.obrtničke usluge	4,8%
- proizv.komunalne djelatnosti	0,8%
- financijske i ostale usluge	0,3%
- obrazovanje i kultura	0,01%
- zdravstvo i socijalna zaštita	0,27%

Svakako, općina Crikvenica ne može biti zadovoljna niti stanjem infrastrukture. No, smatramo da su to problemi koji se trebaju rješavati procesualno, sukladno mogućnostima, a posebno u skladu s gospodarskim, prostornim i ostalim ciljevima. Osnovni cilj i polazna osnova u traženju izlaza trebalo bi biti usmjerenje na sljedeće zadatke: iznalaženje optimalne strukture privrede i postizavanje u određenom vremenu željene razine društvenog standarda.

2. PRAVCI I CILJEVI DUGOROČNA RZVITKA

Dugoročni razvitak općine Crikvenica mora biti zasnovan na njenim komparativnim prednostima koje proizlaze iz raspoloživih resursa (prirodnih i stečenih) na uvažavanju međuzavisnosti i funkcionalnih veza među pojedinim djelatnostima, te na potrebi osiguranja boljih uvjeta življenja svih žitelja.

Dugoročni program razvitka polazi od dugoročnih ciljeva. Osnovnom i zajedničkom cilju čitave općine trebaju težiti i moraju biti podređeni strateški ciljevi razvitka pojedinih djelatnosti. Slijedom toga, osnovni cilj dugoročna razvitka općine Crikvenica definirat ćemo kao: dostizanje visoke kvalitete življenja i očuvanje kulturnog identiteta čitavog područja.

Tako definiran cilj dugoročnog razvoja u sebi sadrži nekoliko komponenti, koje bismo mogli specificirati kao:

- optimalan gospodarski razvoj općine,
- viša razina životna standarda stanovništva,
- očuvanje potrebne razine ekologije, i
- njegovanje kulturno-povijesne baštine, te njeno stavljanje u funkciju gospodarskog i općeg razvitka.

Strategija razvitka

Svaka strategija mora biti podređena cilju, ali istodobno mora biti tako projektirana da smanji utjecaj razvojnih rizika, koji bi nas mogli udaljiti od cilja. Manja područja u koja svakako spada i općina Crikvenica, svoj dugoročni razvitak trebaju temeljiti na

barem jednoj "vukućoj" djelatnosti, ali uz takvu djelatnost poželjno je značajnije razvijati još najmanje dvije ili tri koje ne moraju biti prateće prvoj, no svakako ne smije se desiti da ometaju njen razvitak i obrnuto.

Istraživanja koja smo proveli svojedobno za općinu Crikvenica pokazala su da se budući razvitak treba zasnivati na sljedećem:

(a) Razvitak ugostiteljstva i turizma kao najznačajnije i razvojno - propulzivne djelatnosti.

(b) Razvitak sukladnih, međusobno komplementarnih djelatnosti: trgovine, obrtništva, prometa i veza.

(c) Razvitak poljoprivrede i ribarstva, građevinarstva, proizvodno-komunalnih djelatnosti, nekih industrijskih grana, financijskih i ostalih usluga.

Idealnu strukturu bi činili: ugostiteljstvo i turizam (s približno 50% udjela u društvenom proizvodu), trgovina s približno 20% udjela, industrija s 10-15% udjela, poljoprivreda i ribarstvo s najmanje 5% udjela te ostale djelatnosti s različitim udjelom.

Međutim, objektivne okolnosti te ostali utjecajni čimbenici odvlače nas od takve idealne strukture. Projekcijom rasta, uz uvažavanje objektivnih okolnosti i uvjeta došli smo do dviju varijanti (I i II) koje polaze od različitih predviđanja i različitih stopa rasta.

I. Varijanta

Prema prvoj varijanti društveni proizvod bi u razdoblju 1990-2010. rastao po prosječnoj godišnjoj stopi od 2,73%, osnovna sredstva po stopi od 1,89 i broj zaposlenih po stopi od 0,80% godišnje. Takvim intenzitetom porasta, društveni proizvod bi u odnosu na 1988. godinu porastao za 71%, osnovna sredstva za 42% i broj zaposlenih samo za 12%.

U strukturi društvenog proizvoda 2010. godine, ugostiteljstvo i turizam bi činili 49,0%, trgovina 18,6%, industrija i rudarstvo 11,0%, obrtništvo 6,9%, građevinarstvo 4,4%, šumarstvo 3,6%, promet i veze 3,4%, poljoprivreda i ribarstvo 1,9%, proizvodno komunalne djelatnosti 0,9% i financijske i ostale usluge 0,3%.

Prva varijanta je znatno manje optimistična, a relativno niske prosječne godišnje stope rasta proizlaze iz nekih predviđanja o niskim stopama rasta u razdoblju 1990-95. i 1995-2000. U toj varijanti ugostiteljstvo i turizam s udjelom u društvenom proizvodu od blizu 50% ojačava svoju dominantnu ulogu, pa time utječe na razvitak pratećih i komplementarnih djelatnosti.

II. Varijanta

Uz uvjet da se u potpunosti provodi dugoročna strategija razvitka do 2010. godine i uz pretpostavku o povoljnosti mjera ekonomske politike te povoljnih tržišnih kretanja, ostvarivao bi se rast predviđen tom varijantom. Znači, II. varijanta je produkt realnih mogućnosti i razvojnih sposobnosti Crikvenice, ali i maksimalnih sposobnosti korištenja svih raspoloživih resursa. Druga varijanta je ujedno i projekcija optimalnog razvoja i usklađenih trendova svih djelatnosti. Ujedno, po toj varijanti razvitak Crikvenice bi bio maksimalno usklađen s ostvarivanjem postavljenih ciljeva dugoročnog razvitka.

Prema projekciji II. varijante društveni proizvod bi do 2010. godine rastao po prosječnoj godišnjoj stopi od 3,82%, osnovna sredstva po stopi od 2,78% i broj

zaposlenih po stopi od 1,26% godišnje. U odnosu na 1988. godinu društveni proizvod bi do 2010. bio povećan realno za 134%, osnovna sredstva za 69% i broj zaposlenih za 23%.

U strukturi društvenog proizvoda 2010. godine ugostiteljstvo i turizam povećali bi svoj udio na 55,7%, industrija i rudarstvo na 9,7%, trgovina na 15,7%, obrtništvo bi ostvarivalo udio od 6,6%, građevinarstvo 4,2%, šumarstvo 3,1%, promet i veze 3,0%, poljoprivreda i ribarstvo 1,5%, proizvodno komunalne djelatnosti 0,8%, a financijske i ostale usluge 0,3%.

3. PRIJEDLOZI I PREPORUKE

Proces usklađivanja i donošenja strategije dugoročnog razvoja dosta je složen. Po nekima, taj proces iziskuje isto onoliko truda i napora koliko i kasnije provođenje strategije. Najbitnije je to da se taj proces odvija logičkim slijedom donašanja bitnih odluka, kako bi se sve kasnije aktivnosti mogle sinkrono odvijati.

Za prvu fazu donašanja odluka sugeriram sljedeći redoslijed:

1) Utvrditi ciljeve dugoročna razvitka općine Crikvenica s mogućom kvantifikacijom visine pokazatelja (DP p/c i slično).

2) Raspraviti i utvrditi optimalnu privrednu strukturu po djelatnostima, s posebnom naznakom na: nosećim djelatnostima, ostalim djelatnostima manjeg značenja za razvitak i nepoželjnim i kontraproduktivnim djelatnostima.

3) Raspraviti i donijeti odluku o svakoj djelatnosti, njenu strategiju razvoja, prostorne, infrastrukturne i ekološke uvjete.

4) Donijeti odluku o prostorno-urbanističkom planu čitavog područja koji je izrađen na temelju prijašnjih odluka.

5) Utvrditi instrumente poticaja razvitka (porezna, kreditna, zemljišna politika), odvojeno za onaj dio koji bi bio u nadležnosti općine, te za onaj dio koji bi bio u nadležnosti države.

Pritom, razraditi sistem renti, a posebno uvesti instituciju "ekoloških renti" po načelu "ništa nije zabranjeno, ali ono što je nezdravo mora biti preskupo".

Nadalje, u provedbi strategije dugoročnog razvoja općinski organi bi između ostaloga, morali preuzeti na sebe i vrlo bitne zadatke u vezi s promocijom cjelokupna područja, te stvaranja "imagea" koji je prethodno usvojen.